ANTIPHONALE MONASTICUM

PRO DIURNIS HORIS

JUXTA VOTA RR. DD. ABBATUM CONGREGATIONUM CONFŒDERATARUM

ORDINIS SANCTI BENEDICTI

A SOLESMENSIBUS MONACHIS

RESTITUTUM

TYPIS SOCIETATIS S. JOANNIS EVANGELISTÆ

DESCLÉE ET SOCII

S. Sedis Apostolicz et S. Rituum Congregationis Typographi

PARISIIS, TORNACI, ROMÆ.

O.67/934 ORDINIS S. BENEDICTI. Concordat cum originali approbato. In fidem, etc.

Ex Secretaria S. Rituum Congregationis die 4 Maii 1934.

HENRICUS DANTE
Subst.

Imprimatur.
Tornaci, die 18 Maii 1934.

J. Lecouvet

Vic. Gen.

OMNIA JURA NOSTRA VINDICABIMUS.

Copyright 1934 by DESCLÉE & Co, Tournai.

Printed in Belgium.

DILECTIS FRATRIBUS NOSTRIS

SANCTISSIMI PATRIS BENEDICTI FILIIS

Salutem in Domino

Infrascriptus Abbas Primas, nomine Reverendissimorum Abbatum Præsidum Congregationum Confæderatarum, anno 1920 Romæ congregatorum, Reverendissimum Abbatem S. Petri Solesmensis rogavit ut novam Antiphonarii Monastici editionem, quæ ad fidem codicum restituta a toto Ordine reciperetur, conficiendam curaret. Quibus votis, iterato anno 1925 et 1931 a conventu Abbatum O. S. B. expressis, Monachi Solesmenses obsecundantes hanc editionem Antiphonarii Monastici, antiquioribus ejusdem documentis conformem, signis quoque rhythmicis pro sacri cantus concentu uniformi instructam, omni studio et diligentia præparaverunt.

Nos ergo opus, modo ad felicem finem perductum, grato animo accipientes, novam hanc editionem Antiphonarii Monastici omnibus Confæderatarum Congregationum Abbatibus atque Monachis ex corde commendamus.

Ex Ædibus Sancti Anselmi de Urbe, in Sollemnitate S. P. N. Benedicti, die 11 Julii 1933.

† FIDELIS DE STOTZINGEN
Abbas Primas.

De Ratione hujusce editionis.

DE RATIONE

NOVÆ HUJUSCE EDITIONIS

ANTIPHONALIS MONASTICI.

Nova hæc Monastici Antiphonalis editio incepta est de voto Reverendissimorum Abbatum Ordinis Sancti Benedicti Romæ coadunatorum annis 1920, 1925, 1931 : quorum consilium fuit, ut proderet editio nova, Ordinis novissimo Kalendario materiarum ordine conformis, musicali vero tenore mentem retinens generalis reformationis quam felicis mem. Pius PP. X indixit.

ī

Ę

In hoc Antiphonali reperiuntur, ex integro notis instructæ, omnes Horæ divini Officii, a Laudibus usque ad Completorium, pro singulis anni diebus, haud exceptis tribus ultimis Hebdomadæ Majoris, et Officio Defunctorum: ita ut solæ desint Vigiliæ nocturnæ.

* *

In ordinando opere, præcipua cura fuit ut quam maxime practicum conferret commodum utentibus eo, tum Hebdomadario tum Cantoribus, necnon toto choro : paginarum unica fuit numeratio, unde Sanctorum necessario inseri habuit Commune ante Proprium; lector rarissime de loco ad locum remittitur; in Psalterio, repetuntur Hymni et Responsoria brevia; in feriis Adventus, Septuagesimæ et Quadragesimæ, in Dominicis post Epiphaniam et Pentecosten, Antiphonam quamlibet pro Commemoratione occurrente proprius sequitur Versiculus:

in variis anni Temporibus, Adventus, Quadragesimæ, Passionis, Paschali, provisum est quoddam « Ordinarium », in quo collecta sunt ea omnia quæ sive Dominicis sive Feriis communia sunt; post Commune Sanctorum insertum est Breviculum quod exhibeat Psalmos festivos in Laudibus et Vesperis, Versiculos Horarum Minorum, Antiphonasque pro Commemorationibus una cum Versiculis suis; quotiescumque festum alicujus Sancti Antiphonis propriis in Laudibus instructum est, post eas posita sunt Capitula Minorum Horarum cum Versiculis suis, ita ut necesse jam non sit Commune Sanctorum his diebus adire, etc. Majoris autem commodi gratia, ad calcem remissus est tonus solemnis Responsorii brevis in Vesperis, et Versiculorum in Vesperis et Laudibus de Communi, necnon Responsorium prolixum quod, antiquo de more, pro brevi potest assumi in I Vesperis majorum solemnitatum.

* *

Dum novum hoc Antiphonale Solesmensibus monachis præparandum edendumque ad mentem Pii X commiserunt, RRmi. Abbates expresse sanxerunt ejus melodiam non necessario sumendam esse ex Antiphonarii Romani Vaticana editione, sed utendum esse plurimis illis codicibus quorum exemplaria in Solesmensi scriptorio collecta sunt, ratione habita novissimarum explorationum, ita ut melodica versio quam maxime authentica et traditionalis habeatur.

Pius autem Papa X, dum per Motum proprium diei 25 Aprilis 1904, evulgari decernebat Vaticanam editionem cantus Ecclesiæ Romanæ, verbis declarabat expressis « Ecclesiæ melodias, quæ gregorianæ nuncupantur, restituendas esse in integritate genuinitateque sua, juxta fidem antiquiorum codicum, ratione interim peculiari habita legitimæ traditionis, necnon hodiernæ praxis liturgiæ ». Quo significabatur, ut videtur, operandum esse

De Ratione hujusce editionis.

viij

objectivo modo, fontesque semper adeundos esse, videlicet his normis: a) quoties antiquæ cujusdam melodiæ primitiva versio reperiri potest, talis qualis restituenda est, juxta primitivam integritatem et genuinitatem; b) recentiores melodiæ, vera pulchritudine et legitima traditione commendatæ, dignæ sunt quæ retineantur in quantum fieri potest; c) novissimis textibus licet aptare melodias novas, dummodo decentes sint et gregorianum sapiant.

17

Has ipsas juxta normas præsenti adlaboratum est editioni, quæ nihil ambit aliud, nisi ut traditionalis sit. In Antiphonis modernis, paucissimis exceptis, correctisque minus recte compositis vel partibus infirmioribus, melodiæ servatæ sunt prioris editionis Monastici Antiphonalis, jamdiu usurpatæ et decoris plerumque non expertes. Item servatæ sunt, quando fieri potuit, simul atque antiquiores, recentiores illæ melodiæ quas diuturna legitimaque traditio commendavit.

Antiquiores Antiphonæ in primitivam formam pro posse restitutæ sunt studio mere objectivo, juxta probatas textualis criticæ leges. Nihil in hunc finem omissum est, neque investigationes, neque, quod fatemur, moræ.

Sicut decebat, præcipuum operis fundamentum electum est Antiphonale B. Hartkeri (cod. 390 et 391 Bibliothecæ S.-Galli), inter cunctos superstites codices longe antiquissimum, sane optimum. Ejus potissimum lectio restituta est, dummodo concordem se exhibebat cum universali traditione, ex qua sola, deficiente quovis primævo documento, primævam licet colligere versionem: ita ut, ubi deflexit Hartkerus ab universali traditione in gratiam peculiaris modulaminis vel localis versionis, universalis incunctanter traditio prælata est.

Quibus satis innuitur, omnium scholarum omniumque temporum codices accurate perlectos et inter se collatos fuisse, alia cum nulla via panderetur qua discrimen fieret inter universale et particulare, inter primigenia et sæculorum decursu corrupta.

De Ratione hujusce editionis.

Neque tamen majoris semper codicum partis lectio retenta est. cum non numerandi sint, sed ponderandi : siquidem aliquando contingit selectam lectionem in perpaucis inveniri codicibus, imo ad unam scholam pertinentibus, universis fere documentis contra illam conspirantibus, cum perspicuum fuit authenticam vere traditionalemque apud illos pauciores lectionem exstare. Sic. verbi gratia, in omnibus fere Modis, præsertim in Modis III, IV, VII et VIII, semper instauratæ sunt antiquæ modales recitationes. artisticæ simul et religiosæ indolis, ope codicum Aquitanorum et maxime Beneventanorum, qui nobis eas fere soli servaverunt : quas recipientes, authenticam cum gaudio recipimus gregorianam traditionem, imo proprie benedictinam, cum inter sedes scholæ beneventanæ florentissimas emineat Ordinis nostri caput et parens, Cassinense cœnobium. Hujus forsitan antiquæ modalitatis instauratione præcipue signatur novus hic liber Antiphonarius, in hac certe ultra cunctas gregoriani cantus editiones hucusque vulgatas progressus.

Quo strictius tradita teneretur linea melodica, primitivus sæpe textus Antiphonarum resumendus fuit, ipsa duce Romani Antiphonarii Vaticana editione, cujus textus cum expressa competentis auctoritatis venia adhibitus est; ubi autem agebatur de Antiphonis in Antiphonario Romano non exstantibus, mutatus textus a Sacra Rituum Congregatione probatus est, Rescripto 10 Julii 1929.

De Responsoriis brevibus similia dicenda sunt. Servatæ sunt, in quantum fieri licuit, omnes antiquitus traditæ melodiæ: ita, verbi gratia, resumpta sunt quædam Responsoria Beneventanæ vel Cassinensis originis, Quadragesimæ Passionisque Temporibus hic attributa.

Hymni, plerumque recentiores quam Antiphonæ, difficilius restituuntur, deficiente codicum vere optimorum securo fundamento: studium fuit eam tradere lectionem quæ melior, utpote melioribus instituta codicibus, visa est. Hymnorum textus num-

De Ratione hujusce editionis.

X

quam mutatus est, ita ut semper concordet cum novissima editione Breviarii Monastici.

* *

Una cum traditionali melodia, in hoc instaurantur Antiphonario libro rhythmicæ et expressivæ notæ. Aliter egisse, ab authentica traditione discindi fuisset: nam rhythmus et expressio, haud secus ac ipsa melodia, pertinent ad integritatem vel genuinitatem cujusvis musicalis documenti, ergo cujusvis gregoriani textus. Melodicam quidem lineam instaurare, rhythmo autem vitali hanc exuere suo, a quo creata, a quo fuit informata quemadmodum ab anima corpus informatur, haud aliud esset quam mutilam essete, avulsa indole propria necnon potiori ratione.

De cetero, notationes illæ rhythmicæ vel expressivæ clare conspiciuntur in codicibus. Illis refertus est Sangallensis B. Hartkeri Antiphonarius, quem nemo transcurrens rem non pro certo habebit, cum in illo permulta neumata signis connotentur vel litteris cantilenas collustrantibus et summam earum pulchritudinem ac concinnitatem expromentibus. Nec otiosum erit animadvertere notationes rhythmicas non in unico vel singulari codice obviare, magis autem communem ac traditionalem interpretationem exhibere quæ viguit usque ad sæculum undecimum, sicut luculenter demonstratum est; easque, cum melodia intimo et indissolubili vinculo connexas, monastici patrimonii nostri partem integrantem constituere.

Denique chorum quemlibet unanimi et fervida voce vix canere posse absque rhythmo certo, ipsis in libris notato, perspicue relucet e praxi chororum universorum, iis haud exceptis qui theorice pertinacius asserunt nil juvare suppletiva signa.

In nonnullis quidem locis via pandi potuisset variantibus rhythmicis; sed idem tam sæpe, sæpius immo contingit quoad ipsam melodiam: non enim desunt loca in quibus melodicæ

De Ratione hujusce editionis.

variantes plures æquo titulo a redactore potuerunt eligi; qui necessario una rejecta aliam recipere debuit, cum editio quæreretur practica, non diplomatica.

Posita sunt infra quædam monita quibus signorum rhythmicorum proba procuretur interpretatio. Hæc enim, accurate et studiose expressa, cantui pietatis sensum et quemdam conferunt affectum, quem per se sola notularum series impar esset ad præstandum.

* *

In formam primævam et traditionalem sic restitutæ, juxta omnem « genuinitatem » et « integritatem », — melodicam dicimus, modalem et rhythmicam, — quales demum a patribus nostris, priorum benedictinorum sæculorum monachis, canebantur, melodiæ gregorianæ videntur idealis religiosæ orationis expressio. Simplices, sobriæ, aliquando forsitan austeriores, decoram certe et firmissimam exhibent lineam, de cetero ducibilem ac per hoc maxime expressivam, omnium susceptibilem temperamentorum, intimos animæ sensus proferendi capacem.

Denique, hic illud in memoriam referre placet quod apud Instituta Patrum legitur:

« Hæc de gremio sanctorum Patrum collegimus; quorum quidam hunc modum cantandi ab Angelis didicerunt; alii, Spiritu Sancto rimante in cordibus eorum, per contemplationem perceperunt. Quam formam si diligenti studio imitari conamur, nos quoque subtilem percipiemus dulcedinem intellectus, canentes Deo in cordibus nostris, spiritu et mente ».

DE ALIQUIBUS REGULIS IN CANTU SERVANDIS

I. — DE FIGURIS MELODICIS, SEU NEUMIS.

1. De neumarum forma.

Neumæ in hoc Antiphonali usurpatæ eædem sunt, paucis exceptis, ac neumæ Vaticanæ editionis. Quæ cum ubique in usu quotidiano versentur, nihil hic dicendum est nisi de tribus sequentibus figuris, minus vulgatis, quæ aliqua expositione indigent.

Nam, quo cantoribus notatio clarior evadat, pro quibusdam peculiaribus neumis restituta est, ad fidem codicum, specialis forma, jamdudum in solesmensibus editionibus quæ ante Vaticanam prodierunt usurpata, pro *orisco* scilicet et *apostropha*:

Oriscus semper neumas claudit, tum in eodem gradu ac ultima præcedentis neumæ notula, tum in acutiori chorda:

Apostropha numquam sola adhibetur, sed, sicut maxime fit, geminata (distropha), vel trigemina (tristropha). Cum singula hujus figuræ elementa olim nonnulla vocis reparatione discernebantur, ea quæque leniter molliterque repercutere optimum quidem esset; in choro autem canentibus satis erit, si nondum sint exercitatissimi, uno tenore proferre, cum levi crescendo vel decrescendo prout res postulaverit, dummodo quadam vocis repercussione canenda sit prima quæque nota tum cujusvis strophici, tum sequentis neumæ, si hæc stat in eodem gradu:

Ob formam eis attributam, oriscus et apostropha sic facile a presso discernuntur, qui nunquam repercutendus est.

Regulæ in cantu servandæ.

Adest etiam aliud signum quod in hoc Antiphonali restitui visum est, juxta universalem traditionem manuscriptam, punctum scilicet liquescens (vel pin B. Hartkeri Antiphonario), in antiquis codicibus persæpius inscriptum. Quemadmodum et aliæ neumæ liquescentes, epiphonus videlicet, cephalicus, ancus, etc., reperitur ubi, voce de una syllaba ad alteram transeunte, gemellæ more diphtongi junctim efferendæ vocales aut quædam consonantes occurrunt.

Syllaba quæ puncto liquescente afficitur, nedum valore suo partim privetur, aliquantulum protracte, dulcius et quasi rotunde cantari debet, ita ut plenius et distincte pronuntientur diphtongi vel consonantes.

2. De notarum duratione et momento.

Omnes simplices gregorianæ notulæ, cujuscumque sint formæ:

Punctum quadratum	•	Punctum liquescens	A
» inclinatum	•	Apostropha	•
Virga	. •	Oriscus	. 🐚
	'	Quilisma	

sive singulæ, sive in neumis agglutinatæ, idem valent ac « tempus primum et indivisibile » ($\pi\rho\tilde{\omega}\tau_{0\varsigma}$ $\chi\rho\acute{o}\nu_{0\varsigma}$, apud Græcos) : $\int$ scilicet in recentioris musices notatione. Hæc notio de « temporis primi » definita duratione maximi refert, cum in ea tamquam in fundamento suo firmetur rhythmus.

Duo sunt vero signa quibus punctum et virga protrahuntur.

a) Punctum-mora ($\cdot$) eam quam immediate sequitur notulam firme duplicat :

b) Transversum episema (-), quod simplicem notulam vel etiam neumam afficere potest, notulam vel singulas hujus neumæ notulas paululum producendas esse indicat, quin duplicentur:

xiv Regulæ in cantu servandæ.

Quando transversum episema ultimam vel ultimas incisi aut membri notulas afficit, protractionis et moræ unice est signum; si vero notulam vel neumam intra incisi aut membri tramitem afficit, plerumque affectus animi aliquantula soni protractione significat.

Ex seipsis, nec punctum-mora nec transversum episema intensitatem soni indicant.

N. B. — Rectum episema ($\cdot$) nullatenus ad durationem nec ad intensitatem ex seipso attinet, sed est mere signum, typis quidem usurpatum quoties expedit, ad rhythmi divisionem seu rhythmicum ictum, de quo dicitur infra, designandum.

II. — DE RHYTHMO EJUSQUE ELEMENTIS.

1. De rhythmi partibus.

Rhythmus est, secundum S. Augustinum, « ars bene movendi », et, secundum Platonem, « ordinatio motus ». Haberi potest ut motus quidam ordinatus quo, velut ex operatione vere synthetica, omnes et singulæ dictionis syllabæ vel musices notulæ connexæ sunt et quasi concatenatæ, aliæ aliis subordinatæ, ita ut unum quid efficiant, quod periodus vocatur.

Hæc synthesis partibus constat, magis ac magis amplis velutque comprehensivis, seu motibus in se jam integris, mutua tamen connexione junctis, quos respective vocant « pedes », incisa, membra et periodos. Periodus membris, membrum incisis, incisum pedibus seu minimis partibus constituitur; et illæ ipsæ minimæ partes duobus vel tribus simplicibus componuntur elementis, quæ sunt « tempora prima et indivisibilia », de quibus supra.

Ideo, tamquam fundamentum rhythmicæ syntheseos, subsunt semper minimæ partes, seu minimi motus quoad essentiam constituti, id est, sublatione et remissione, seu juxta Antiquos arsi et thesi constantes. Unde assimilari potest rhythmus tum hominis incessui qui per continuos passus procedit, tum fluctui maris qui per undas progreditur, quippe cum passus hominis et undæ maris impulsu quodam et depositione constent. Porro rhythmica thesis non est nisi depositio præcedentis impulsus, vel finis parvi motus et passus. Itaque nullo modo hæc ad vim spectat, sed ad merum rhythmum seu motum.

Regulæ in cantu servandæ.

At vero ipsa thesis illa, quæ singulos rhythmicos passus concludit, et secundo aut tertio quoque simplici tempore recurrit, vocatur etiam «rhythmicus ictus»; et rectum episema est unice signum distinctivum, subter (vel rarius supra) notulam sæpe additum, ut facilius discerni possit ubi sint in vocali motu illi ictus rhythmici.

Ita omnia et singula interpunctionis signa inter se ordinata sunt, simulque omnes et singuli rhythmi incessus clare distinguuntur ¹, a minimo ad majorem :

а	b	c	d .	е.	f	g
R.	—		<u> </u>			三

- a) finem indicat cantilenæ;
- b) » » periodi;
- c) » » membri;
- d et e) » » incisi majoris minorisve momenti;
- f) » » incisi minimi (plerumque saltem);
- g) » » passus rhythmici vel minimi motus.

Ad hanc scalam decrescentium signorum ordinatim constitutam nulla ex parte pertinet vis vel intensitas soni, haud amplius in ultimo casu, g), quam in a). Unius enim ejusdemque rationis formalis sunt omnia et singula signa, rationis scilicet motum proprie et adæquate sumptum terminantis et ordinantis: qui motus ea sonorum intima connexione mutuaque appellatione sive mutuo perfectu constat, a quo unusquisque sonus munus proprium sive sublationis sive depositionis sortiatur; omnia proinde et singula non sunt nisi melodicæ interpunctionis signa. Sic eorum munus est varias cantus distinctiones apte designandi, ita ut in mente clarescat ordo numerosus melodici incessus, quo pedes, incisa, membra et periodi ab invicem discernuntur, et de cetero in melodicam simul ac logicam unitatem coalescunt. Notandum quod, excepto transverso episemate, in antiquis codicibus nullum reperitur ex his signis ut sic.

Adsunt etiam et duo alia signa in hoc Antiphonali usurpata, quæ non ictum rhythmicum sed tantum minimas disjunctiones vel melodiæ divisiones logicas indicant, scilicet:

2. De ictu rhythmico.

Ex his apparet ictum minime melodico accentu vel impulsu constare, nec ejus signum, rectum scilicet episema, majorem validioremque vocem requirere; ut supra dictum est, ictus non ad vim spectat, sed ad merum rhythmum seu motum ordinatum, qui ex ipso carminis cursu notularumque sublatione et depositione proprie constat. Ictus punctum denuntiat temporis quo, post præviam sublationem, motus rhythmicus deponitur et quasi in terram recidit, ad ibi standum vel, e contra, ad ultro progrediendum. Nam, velut in hominis incessu aut in maris fluctibus, ex ipsa motus præcedentis remissione oriuntur jam primordia impulsionis immediate sequentis, ita ut in ea jungantur et coagmententur rhythmi subsequentes. Aliis verbis, ictus est vinculum et quasi compages, qua committuntur implexa omnia rhythmicæ syntheseos elementa.

DE ICTUS RESPECTU AD INTENSITATEM. — Ictus, natura sua, nullam cum intensitate soni connexionem habet; syllabæ cui assignatur colorem participat, cum acuta validior, cum pænultima vero vel finali remissior et dulcior. Cœteroquin intensitas, nedum cum unaquaque rhythmi minima parte renovetur, totius membri ambitum suo afficit complexu, ita ut omnia ejus elementa in unum aptius cohæreant.

DE ICTUS RESPECTU AD TONICUM ACCENTUM. — Veluti ab intensitate soni, ita et ab accentu tonico prorsus ictus discerni debet; cum acuta syllaba concurrit vel non concurrit, sicut cantilenæ auctori complacuerit: nam, ut omnes norunt, « musica non subjacet regulis Donati ».

Cum autem natura sua nihil aliud sit quam thesis seu depositio rhythmi, et ejus sit unumquemque passum concludere, ictus cum ultima dictionis syllaba facilius convenit. E contra tonicus accentus, qui in latina lingua nunquam in ultima syllaba invenitur, juxta Antiquos potius ad arsim pertinet. Et hoc maxime naturam suam decet, cum sit per se quoad tempus brevis, quoad melodiam acutus, quoad intensitatem potius moderatus et spiritualis: « Accentus, anima vocis »; unde accentus non debet violenter proferri, sed cum suavitate quadam ac temperamento, more avium suspensis alis ad ima volitantium,

DE ICTUS LOCO. — Juxta leges rhythmi naturales, quæ apud Antiquos tam in poesi quam in musica servabantur, ictus secundo aut

tertio quoque simplici tempore semper recurrit. Dum autem in mensurata musica, quæ sæculis hodiernis prævaluit, ictus certo et statuto intervallo recurrit, e contra in «rhythmo libero», qui est gregorianæ cantilenæ proprius rhythmus, incertis intervallis post secundum aliquando, nonnunquam post tertium tempus inveniri potest, ita ut binaria ternariis temporibus libere succedant, auctoris cantilenæ arbitrio.

Ictu rhythmico gaudent:

I. Omnes notulæ recto episemate instructæ:

II. Omnes notulæ quæ soni distinctam productionem * requirunt :

a) notulæ puncto-mora instructæ :

b) prima nota cujuscumque pressus:

c) nota quæ quilisma præcedit:

III. Prima nota cujuscumque neumæ:

nisi tamen aliquem ictum, aliunde determinatum, immediate præcedat vel sequatur, cum ictus ictum continuo numquam sequatur.

In Antiphona sequenti, asterisco discerni potest quales notulæ, juxta præcedentem regulam, ictu rhythmico afficiuntur:

Sit no- men Dó- mi- ni be- ne- dí- ctum in sæ- cu- la.

Ictus 2 et 7 recto episemate indicantur (1)
Ictus 4 et 9 puncto-mora (II a)
Ictus 1, 3, 5, 6, 8 prima neumæ notula (III)

Notandum quod transversum episema (=) minime ex seipso rhythmicum ictum indicat, cum non soni materialem et quasi crassam durationem, sed potius levem motus variationem et quamdam vocis rotunditatem significet, quibus, ut supra dictum est, affectus animi exprimuntur.

xix

Ex quo apparet ictus rhythmicos persæpe sola neumatica notatione indicari, quin recto episemate signari indigeant; rectum episema notulis tantummodo additum est ubi ex notatione ipsa non satis dilucide ictus discerni potest. Unde ex se ictus rhythmici recto episemate signati neque aliis validiores neque majoris momenti sunt, sed simpliciter signo speciali instructi quo facilius discerni possint.

Singuli vero eorum momentum proprium habent, et ad incisi aut membri generalem arsim vel thesim, de quibus agitur infra, pertinent, juxta syllabam ad quam referuntur et locum quem in melodica linea obtinent

3. De rhythmica synthesi.

Omnes rhythmi partes — pedes scilicet, incisa, membra, periodi — concurrere debent in ordine ut rhythmicam synthesim efficiant, ad quam ordinantur et propter quam exstant. Quapropter singulæ earum, ad unum intus redactæ, mutua connexione committi debent.

Incisa enim, membra et periodi, quemadmodum minimi passus, arsi et thesi, majoris quidem momenti, constant, quas protasim et apodosim vocant. In inciso passibus, in membro incisis, in periodo membris constituuntur protasis et apodosis, et centro quodam determinantur ad quod illa tendit vel ex quo hæc deducitur: quod centrum cum apice melodico plerumque convenit, et de cætero variis lineæ intensivæ crescentis vel decrescentis conversionibus clarius elucet. Quibus autem modis synthesis hæc efficienda sit, apud probatos auctores qui de rhythmo et de cantu gregoriano scripserunt invenitur.

Denique omnes et singulæ rhythmi partes, pro suo quæque momento, signis et pausis quibusdam rite accommodatis distinguuntur. De signis quidem in cantu gregoriano usurpatis, superius dictum est, p. xv. De pausis vero et respirationibus, hæc breviter dicere juvabit:

in ictu rhythmico seu in fine minimi passus (ibid., g), nec protractio nec respiratio fieri debet;

in fine incisi, ultima nota aliquandiu protrahitur (f, e), vel duplicatur (d), sed ibi respirare non licet aut vix conceditur;

in fine membri (c), plerumque respirationi indulgendum est, quod fit sub ultimæ notæ duratione;

in fine periodi (b), diutius moratur et interdum necesse est respirare; in fine tandem cantilenæ (a), aliquali remissione motus ultima pausa præparatur.

Regulæ in cantu servandæ.

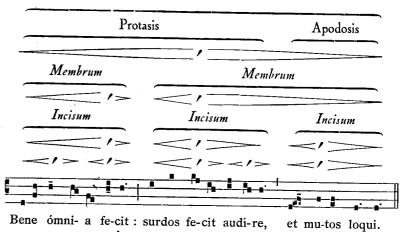
Ut exemplo illustrentur monita superius data, proponuntur duæ sequentes Antiphonæ cum variis suæ rhythmicæ syntheseos elementis distincte distributis. Solius periodi protasis et apodosis hic expresse delineatæ sunt; in membris vero et incisis, crescentis vel decrescentis intensitatis signis implicite exprimuntur.

Periodus

	Incisum Incisum
Incisum Incisum	

Sit no- men Dó- mi- ni be- ne- dí- ctum in sæ- cu- la.

Periodus

N. B. — Servandæ sunt præcedentes regulæ in omnibus gregorianis Ecclesiæ cantilenis : Antiphonis, Responsoriis, Hymnis, etc.

2. De ictu rhythmico.

Ex his apparet ictum minime melodico accentu vel impulsu constare, nec ejus signum, rectum scilicet episema, majorem validioremque vocem requirere; ut supra dictum est, ictus non ad vim spectat, sed ad merum rhythmum seu motum ordinatum, qui ex ipso carminis cursu notularumque sublatione et depositione proprie constat. Ictus punctum denuntiat temporis quo, post præviam sublationem, motus rhythmicus deponitur et quasi in terram recidit, ad ibi standum vel, e contra, ad ultro progrediendum. Nam, velut in hominis incessu aut in maris fluctibus, ex ipsa motus præcedentis remissione oriuntur jam primordia impulsionis immediate sequentis, ita ut in ea jungantur et coagmententur rhythmi subsequentes. Aliis verbis, ictus est vinculum et quasi compages, qua committuntur implexa omnia rhythmicæ syntheseos elementa.

DE ICTUS RESPECTU AD INTENSITATEM. - Ictus, natura sua, nullam cum intensitate soni connexionem habet; syllabæ cui assignatur colorem participat, cum acuta validior, cum pænultima vero vel finali remissior et dulcior. Cœteroquin intensitas, nedum cum unaquaque rhythmi minima parte renovetur, totius membri ambitum suo afficit complexu, ita ut omnia ejus elementa in unum aptius cohæreant.

DE ICTUS RESPECTU AD TONICUM ACCENTUM. — Veluti ab intensitate soni, ita et ab accentu tonico prorsus ictus discerni debet; cum acuta syllaba concurrit vel non concurrit, sicut cantilenæ auctori complacuerit: nam, ut omnes norunt, « musica non subjacet regulis Donati ».

Cum autem natura sua nihil aliud sit quam thesis seu depositio rhythmi, et ejus sit unumquemque passum concludere, ictus cum ultima dictionis syllaba facilius convenit. E contra tonicus accentus, qui in latina lingua nunquam in ultima syllaba invenitur, juxta Antiquos potius ad arsim pertinet. Et hoc maxime naturam suam decet, cum sit per se quoad tempus brevis, quoad melodiam acutus, quoad intensitatem potius moderatus et spiritualis : « Accentus, anima vocis »; unde accentus non debet violenter proferri, sed cum suavitate quadam ac temperamento, more avium suspensis alis ad ima volitantium.

DE ICTUS LOCO. — Juxta leges rhythmi naturales, quæ apud Antiquos tam in poesi quam in musica servabantur, ictus secundo aut tertio quoque simplici tempore semper recurrit. Dum autem in mensurata musica, quæ sæculis hodiernis prævaluit, ictus certo et statuto intervallo recurrit, e contra in « rhythmo libero », qui est gregorianæ cantilenæ proprius rhythmus, incertis intervallis post secundum aliquando, nonnunquam post tertium tempus inveniri potest, ita ut binaria ternariis temporibus libere succedant, auctoris cantilenæ arbitrio.

Ictu rhythmico gaudent:

1. Omnes notulæ recto episemate instructæ:

II. Omnes notulæ quæ soni distinctam productionem * requirunt :

a) notulæ puncto-mora instructæ:

b) prima nota cujuscumque pressus:

c) nota quæ quilisma præcedit :

(III)

III. Prima nota cujuscumque neumæ: nisi tamen aliquem ictum, aliunde determinatum, immediate præcedat vel sequatur, cum ictus ictum continuo numquam sequatur.

In Antiphona sequenti, asterisco discerni potest quales notulæ, juxta præcedentem regulam, ictu rhythmico afficiuntur:

Sit no- men Dó- mi- ni be- ne- di- ctum in sé- cu- la.

Ictus 2 et 7 recto episemate indicantur Ictus 4 et 9 puncto-mora (II a)Ictus 1, 3, 5, 6, 8 prima neumæ notula »

¹ Notandum quod tradsversum episema (-) minime ex seipso rhythmicum ictum indicat, cum non soni materialem et quasi crassam durationem, sed potius levem motus variationem et quamdam vocis rotunditatem significet, quibus, ut supra dictum est, affectus animi exprimuntur.

xviij

Ex quo apparet ictus rhythmicos persæpe sola neumatica notatione indicari, quin recto episemate signari indigeant; rectum episema notulis tantummodo additum est ubi ex notatione ipsa non satis dilucide ictus discerni potest. Unde ex se ictus rhythmici recto episemate signati neque aliis validiores neque majoris momenti sunt, sed

Singuli vero eorum momentum proprium habent, et ad incisi aut membri generalem arsim vel thesim, de quibus agitur infra, pertinent, juxta syllabam ad quam referuntur et locum quem in melodica linea obtinent.

simpliciter signo speciali instructi quo facilius discerni possint.

3. De rhythmica synthesi.

Omnes rhythmi partes — pedes scilicet, incisa, membra, periodi — concurrere debent in ordine ut rhythmicam synthesim efficiant, ad quam ordinantur et propter quam exstant. Quapropter singulæ earum, ad unum intus redactæ, mutua connexione committi debent.

Incisa enim, membra et periodi, quemadmodum minimi passus, arsi et thesi, majoris quidem momenti, constant, quas protasim et apodosim vocant. In inciso passibus, in membro incisis, in periodo membris constituuntur protasis et apodosis, et centro quodam determinantur ad quod illa tendit vel ex quo hæc deducitur: quod centrum cum apice melodico plerumque convenit, et de cætero variis lineæ intensivæ crescentis vel decrescentis conversionibus clarius elucet. Quibus autem modis synthesis hæc efficienda sit, apud probatos auctores qui de rhythmo et de cantu gregoriano scripserunt invenitur.

Denique omnes et singulæ rhythmi partes, pro suo quæque momento, signis et pausis quibusdam rite accommodatis distinguuntur. De signis quidem in cantu gregoriano usurpatis, superius dictum est, p. xv. De pausis vero et respirationibus, hæc breviter dicere juvabit:

in ictu rhythmico seu in fine minimi passus (ibid., g), nec protractio nec respiratio fieri debet;

in fine incisi, ultima nota aliquandiu protrahitur (f, e), vel duplicatur (d), sed ibi respirare non licet aut vix conceditur;

in fine membri (c), plerumque respirationi indulgendum est, quod fit sub ultimæ notæ duratione;

in fine periodi (b), diutius moratur et interdum necesse est respirare; in fine tandem cantilenæ (a), aliquali remissione motus ultima pausa præparatur.

Regulæ in cantu servandæ.

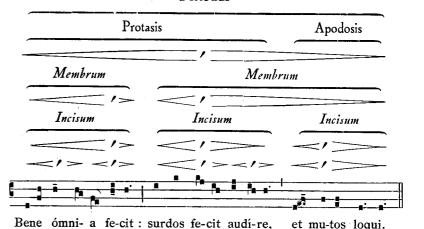
xix

Ut exemplo illustrentur monita superius data, proponuntur duæ sequentes Antiphonæ cum variis suæ rhythmicæ syntheseos elementis distincte distributis. Solius periodi protasis et apodosis hic expresse delineatæ sunt; in membris vero et incisis, crescentis vel decrescentis intensitatis signis implicite exprimuntur.

Periodus

Periodus

N. B. — Servandæ sunt præcedentes regulæ in omnibus gregorianis Ecclesiæ cantilenis: Antiphonis, Responsoriis, Hymnis, etc.

PATER, AVE, CREDO.

Ante Primam et omnes Horas, præterquam ad Completorium, dicitur secreto Pater noster, Ave María. In principio Primæ ac in fine Completorii dicitur etiam Credo in Deum.

Ater noster, qui es in cælis : sanctificétur nomen tuum : advéniat regnum tuum : fiat volúntas tua, sicut in cælo, et in terra. Panem nostrum quotidiánum da nobis hódie : et dimítte nobis débita nostra, sicut et nos dimíttimus debitóribus nostris : et ne nos indúcas in tentatiónem : sed líbera nos a malo. Amen.

A VE María, grátia plena, Dóminus tecum: benedicta tu in muliéribus, et benedictus fructus ventris tui Jesus. Sancta María, Mater Dei, ora pro nobis peccatóribus, nunc et in hora mortis nostræ. Amen.

Redo in Deum, Patrem omnipoténtem, creatórem cæli et terræ. Et in Jesum Christum, Filium ejus únicum, Dóminum nostrum: qui concéptus est de Spíritu Sancto, natus ex María Vírgine: passus sub Póntio Piláto, crucifíxus, mórtuus, et sepúltus: descéndit ad ínferos: tértia die resurréxit a mórtuis: ascéndit ad cælos, sedet ad déxteram Dei Patris omnipoténtis: inde ventúrus est judicáre vivos et mórtuos. Credo in Spíritum Sanctum, sanctam Ecclésiam cathólicam, Sanctórum communiónem, remissiónem peccatórum, carnis resurrectiónem, vitam ætérnam. Amen.

INCIPIT ORDINARIUM OFFICII DE TEMPORE

FERIA SECUNDA AD PRIMAM

Pater noster. Ave María. Credo in Deum.

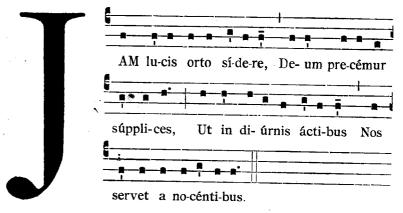
y. Deus, in adjutórium meum inténde.

Ry. Dómine, ad adjuvándum me festína.

Glória Patri, etc.

Hymnus.

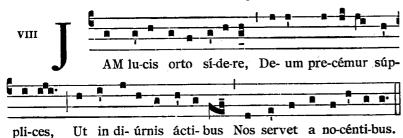
Tonus in Feriis et Officiis Simplicibus per Annum. VI

Feria Secunda ad Primam.

2

Tonus in Festis Minoribus per annum.

Tonus in Festis Majoribus.

pli-ces. Ut in di- úrnis ácti- bus Nos servet a no-cén-tibus.

Tonus in Solemnitatibus.

Linguam refrænans témperet, Ne litis horror insonet: Visum fovéndo cóntegat, Ne vanitátes háuriat.

Sint pura cordis intima, Absistat et vecórdia: Carnis terat supérbiam Potus cibíque párcitas.

Feria Secunda ad Primam.

Ut cum dies abscésserit. Noctémque sors redúxerit. Mundi per abstinéntiam Ipsi canámus glóriam.

¶ Deo Patri sit glória, Ejúsque soli Fílio, Cum Spíritu Paráclito, Et nunc et in perpétuum. Amen.

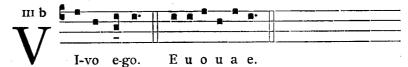
In Feriali Officio per Annum, Antiphona.

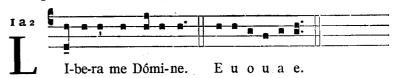
¶ Aliis temporibus, dicuntur sequentes Antiphonæ per omnes Ferias:

Tempore Adventus, Antiphona e Laudibus Dominica pracedentis, vel ex propriis Laudibus, si adsint.

Tempore Quadragesimæ, Antiphona.

Tempore Passionis, Antiphona.

Tempore Paschali, Antiphona.

Psalmus 1.

DEátus vir qui non ábiit in consílio impiórum, † et in via peccatórum non stetit, * et | tur die ac nocte.

in cáthedra pestiléntiæ non sedit:

Sed in lege Dómini volúntas ejus, * et in lege ejus meditábiEt erit tamquam lignum quod plantátum est secus decúrsus aquárum, * quod fructum suum dabit in témpore suo:

Et fólium ejus non défluet : * et ómnia quæcúmque fáciet prosperabúntur.

Non sic ímpii, non sic : * sed tamquam pulvis, quem prójicit ventus a fácie terræ.

Ideo non resúrgent ímpii in judício: * neque peccatóres in concílio justórum.

Quóniam novit Dóminus viam justórum, * et iter impiórum períbit.

Glória Patri, et Fílio, * et Spiritui Sancto.

Sicut erat in princípio, et nunc, et semper, * et in sæcula sæculórum. Amen.

Hic versus Glória Patri semper dicitur in fine omnium Psalmorum, nisi aliter notetur.

Psalmus 2.

Uare fremuérunt gentes, * et pópuli meditáti sunt inánia?

Adstitérunt reges terræ, et príncipes convenérunt in unum * advérsus Dóminum, et advérsus Christum ejus.

Dirumpámus víncula eórum:* et projiciámus a nobis jugum ipsórum.

Qui hábitat in cælis irridébit

eos: * et Dóminus subsannábit eos.

Tunc loquétur ad eos in ira sua, * et in furóre suo conturbábit eos.

Ego autem constitútus sum rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, * prædicans præcéptum ejus.

Dóminus dixit ad me: * Fílius meus es tu, ego hódie génui te.

Póstula a me, et dabo tibi gentes hæreditátem tuam, * et possessiónem tuam términos terræ.

Reges eos in virga férrea, * et tamquam vas fíguli confrínges eos.

Et nunc reges intellígite: * erudímini qui judicátis terram.

Servite Dómino in timóre : * et exsultate ei cum tremóre.

Apprehéndite disciplínam, nequando irascatur Dóminus, * et pereatis de via justa.

Cum exárserit in brevi ira ejus, * beáti omnes qui confidunt in eo.

Psalmus 6.

Domine ne in furóre tuo árguas me, * neque in ira tua corrípias me.

Miserère mei Dómine quóniam infirmus sum : * sana me Dómine quóniam conturbáta sunt ossa mea.

Et ánima mea turbáta est valde: * sed tu Dómine úsquequo?

Feria Secunda ad Primam.

Convértere Dómine, et éripe ánimam meam : * salvum me fac propter misericórdiam tuam.

Quóniam non est in morte qui memor sit tui : * in inférno autem quis confitébitur tibi?

Laborávi in gémitu meo, † lavábo per síngulas noctes lectum meum : * lácrimis meis stratum meum rigábo.

Turbátus est a furóre óculus de velóciter.

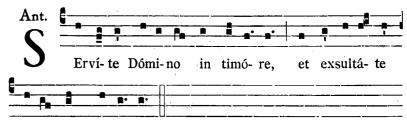
meus: * inveterávi inter omnes inimícos meos.

Discédite a me omnes qui operámini iniquitátem : * quóniam exaudívit Dóminus vocem fletus mei.

Exaudívit Dóminus deprecatiónem meam, * Dóminus oratiónem meam suscépit.

Erubéscant et conturbéntur veheménter omnes inimíci mei:* convertántur et erubéscant valde velóciter.

In Feriali Officio per Annum.

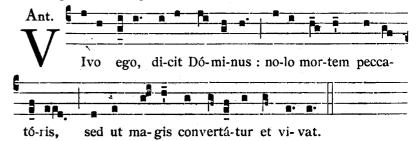

e- i cum tremó- re.

 $\P$ Aliis temporibus, dicuntur sequentes Antiphonæ per omnes Ferias :

Tempore Adventus, Aña e Laudibus Dominicæ præcedentis, vel ex propriis Laudibus.

Tempore Quadragesimæ.

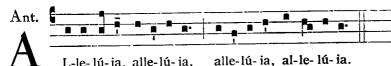

Tempore Passionis.

77 D 1 1

Tempore Paschali.

Repetita post ultimum Psalmum integre Aña, conveniens dicitur Capi-

tulum; nimirum:

In omnibus Dominicis, etiam repositis aut anticipatis, in Vigiliis privilegiatis, in Officio cujuslibet Festi vel Octavæ, etiam Simplicis, ac S. Mariæ in Sabb., necnon in Feriis Tempore Paschali:

Capitulum. 1. Tim. 1, 17.

REgi sæculórum immortáli et invisíbili, † soli Deo honor et glória * in sæcula sæculórum. Amen. Ry. Deo grátias.

In omnibus autem Feriis et in Vigiliis communibus, extra Tempus Paschale:

Capitulum.

Zach. 8, 19.

PAcem et veritatem diligite, * ait Dominus omnipotens. R. Deo gratias.

Dicto Capitulo subjungitur:

V. Exsúrge Christe, ádjuva nos. (T. P. Allelúia.)

Ry. Et libera nos propter nomen tuum. (T. P. Allelúia.)

Kýrie eléison. Kýrie eléison.

Pater noster secreto usque ad

V. Et ne nos indúcas in tentatiónem. R. Sed líbera nos a malo.

Preces.

Sequentes Preces non dicuntur in omnibus Duplicibus, nec infra omnes Octavas nec diebus Octavis Simplicibus, nec in Vigiliis Epiphaniæ et Pentecostes nec Feria VI post Octavam Ascensionis, neque diebus in quibus ad Laudes habita sit Commemoratio Duplicis aut cujusvis Octavæ. Aliis diebus semper dicuntur tam per Annum, quam Tempore Paschali.

Credo in Deum secreto usque ad

V. Carnis resurrectionem. R. Vitam ætérnam. Amen.

V. Adjutórium nostrum in nómine Dómini.

Ry. Qui fecit cælum et terram.

Deinde Hebdomadarius facit Confessionem.

Onfiteor Deo omnipoténti, beátæ Maríæ semper Vírgini, beáto Michaéli Archángelo, beáto Joánni Baptístæ, sanctis Apóstolis Petro et Paulo, beáto Patri nostro Benedícto, ómnibus Sanctis, et vobis fratres: quia peccávi nimis cogitatióne, verbo et ópere: mea culpa, mea culpa, mea máxima culpa. Ideo precor beátam Maríam semper Vírginem, beátum Michaélem Archángelum, beátum Joánnem Baptístam, sanctos Apóstolos Petrum et Paulum, beátum Patrem nostrum Benedíctum, omnes Sanctos, et vos fratres, oráre pro me ad Dóminum Deum nostrum.

Chorus respondet:

M Isereátur tui omnípotens Deus, et dimíssis peccátis tuis, perdúcat te ad vitam ætérnam. R. Amen.

Deinde repetit Confessionem: et ubi dicitur vobis fratres, et vos fratres, dicatur tibi pater, et te pater.

Facta Confessione a Choro, Hebdomadarius dicit:

M Isereátur vestri omnípotens Deus, et dimíssis peccátis vestris, perdúcat vos ad vitam ætérnam. R. Amen.

I Ndulgéntiam, absolutiónem, et remissiónem peccatórum nostrórum tríbuat nobis omnípotens et miséricors Dóminus. Ry. Amen.

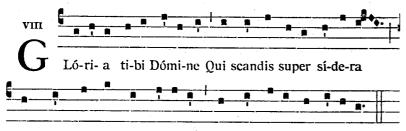
Extra Chorum si unus vel duo tantum recitent Officium, et in Choro Monialium, semel tantum ac simul ab omnibus ita fit Confessio:

Onfíteor Deo omnipoténti, beátæ Maríæ semper Vírgini, beáto Michaéli Archángelo, beáto Joánni Baptístæ, sanctis Apóstolis Petro et Paulo, beáto Patri nostro Benedícto, et ómnibus

508 In Ascensione Domini.

Tonus Hymni ad Horas et Completorium.

Ad Horas et Completorium, Hymnus cantatur in tono paschali, cam dexologia propria:

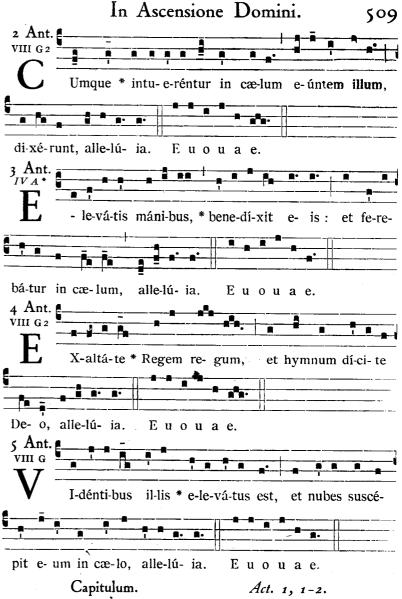
Cum Patre et Sancto Spí-ri-tu In sempi-térna sæcu-la.

Hic tonus (vel, ad libitum, tonus Hymni ad Vesperas) servatur ad Horas et Completorium, doxologia vero ad omnes Hymnos ejusdem metri, usque od Pentecosten, etiam in Officiis Sanctorum, nisi aliter notetur.

AD LAUDES ET PER HORAS.

Psalmus Dóminus regnávit, 28, cum reliquis.

Primum quiden sermónem feci de ómnibus, o Theóphile, quæ cæpit Jesus fácere, et docére † usque in diem, qua præcípiens Apóstolis per Spíritum Sanctum, quos elégit, * assúmptus est.

